

Analiza pokrajine v luči franciscejskega katastra je omejena sicer le na spremeni-  
ljanje kulturnih kategorij, medtem ko so posestno-socialne razmere iz razumljivih  
razlogov prikazane le za šest reprezentativnih katastrskih občin. Razvoj do leta  
1981 v celoti sicer ni pokazal večjih sprememb v izrabi zemlje, pač pa močnejšo  
usmeritev v tržno pridelavo, močno povečanje površin pod sadovnjaki in zmanjšanje  
tistih pod vinogradi in to domala v vseh katastrskih občinah. Te kulture so se umak-  
nile z manj ustreznih površin in osredotočile na bolj ugodne. Z njivami sicer dokaj  
skromna pokrajina kaže tudi močnejšo rajonizacijo v kmetijski izrabi tal s posebno  
močno specializacijo in komercializacijo v vinorodnih Podpohorskih goricah. Ne  
glede na veliko razdrobljenost in pomešanost posesti ter nekatere druge slabše po-  
goje pa so razmere za kmetijstvo vendarle še toliko ugodne, da bi bilo mogoče z  
mehanizacijo in drugimi agrotehničnimi ukrepi povečati njivske in vinogradniške  
površine.

Precej pozornosti je avtor posvetil demografskemu razvoju, ki kaže izredno  
skromno rast, šibek priročni prirastek in migracijski saldo, kar se pa v zadnjih letih s  
pospešeno urbanizacijo in gospodarskim razvojem lokalnih središč krepi. Zlasti ve-  
liko je bilo selitev z obrobja v bližino zaposlitvenih središč, k železnici in cesti. Ur-  
banizacija se širi tudi v podeželska naselja, kjer je le še nekaj nad 8% čistih kmeč-  
kih gospodinjstev. Prehodni položaj regije, bližina Maribora in treh občinskih sre-  
dišč pa je vendarle pripomogla k ugodnejšemu razvoju v vsem subpanonskem Po-  
dravju.

Knjigo zaključuje podroben pregled pomembnejših naselij, kar dopolnjuje ce-  
lotno geografsko podobo pokrajine, v kateri pa ostaja še obilo odprtih vprašanj o  
njem sodobnem regionalnem razvoju, med drugim tudi zaradi vpliva Maribora in  
vseh treh občinskih središč — Slovenske Bistrice, Konjic in Ptuja.

Mirko Pak

**Janez Malačič: Sodobno obnavljanje prebivalstva in delovne sile.** Državna založba Slovenije,  
Ljubljana 1985, s. 221.

Kakor je zapisano v predgovoru, se knjiga loteva kompleksne, interdisciplinar-  
ne in pomembne problematike sodobnega obnavljanja prebivalstva in delovne sile.  
V šestih osnovnih poglavjih, poleg uvodnega, je Malačič obdelal naslednjo proble-  
matiko: tradicionalno reprodukcijo, značilnosti prehoda od tradicionalne k sodobni  
reprodukciji, posebnosti reprodukcije v socializmu, sodobno reprodukcijo prebival-  
stva, sodobno reprodukcijo delovne sile ter stičišče in ločnice obeh reprodukcij.

Avtor se je v veliki meri zadržal pri obravnavi reprodukcije delovne sile, kar je  
povsem razumljivo; današnji človek je bolj kot kdajkoli prej postal gospodarstvenik  
v najširšem pomenu besede (*homo oeconomicus*), razvoja sodobne družbe pa si ne  
moremo več zamisliti brez bolj ali manj učinkovitega usmerjanja in načrtovanja. Za  
osvetlitev reprodukcijskega procesa je bil potreben interdisciplinarni pristop, ki je  
omogočil ovrednotiti posamezne vplive, kakršni so gospodarski, politični, zdravstveni,  
verski itd. Reprodukcijska delovne sile pa je le del celovitega obnavljanja prebival-  
stva, zato je moral avtor najprej osvetliti osnovne značilnosti reprodukcije prebival-  
stva. Problematiko obravnava predvsem s teoretičnega vidika na primeru gospodar-  
sko razvitih držav, kapitalističnih in socialističnih. Zaradi takega pristopa se zdi de-  
lo, vsaj na prvi pogled, suhoparno. Ob branju, ki zaradi teoretične naravnosti dela  
zahteva zbranost, pa taki pomisleki odpadejo. Bralca namreč pritegnejo logično za-  
snovana poglavja, jasnost izražanja in osebni odnos avtorja do obravnavane snovi.

Iz celotne vsebine velja izpostaviti dve, za geografa bližji tematiki: zgodovinski  
pregled značilnosti reprodukcije prebivalstva ter teorijo demografskega prehoda.

Izredno zanimiv je uvodni zgodovinski pregled o značilnostih reprodukcije prebivalstva od prazgodovine do danes. Avtor obravnava obnavljanje prebivalstva predvsem z družbenega in ne le biološkega vidika, kar pripomore k celovitejšemu poznavanju družbenogospodarskih razmer v posameznih zgodovinskih obdobjih. Geografi bodo veselili sicer kratkega poglavja o teoriji demografskega prehoda. Čeprav je teorija sila preprosta in zelo uporabna, seveda ob že bolj ali manj znanih zadržkih, predvsem za pedagoške namene, pa žal v slovensko demogeografijo še ni prodrla. Njeni osnovni postulati so uporabljeni v novem regionalnogeografskem učbeniku sveta za srednje usmerjeno izobraževanje.

Za celovito strokovno oceno dela je potrebno mnogo več prostora, kot ga omogoča ta rubrika, še posebno ker je Malačičeva knjiga temeljno delo s področja demografije v Sloveniji. To bi pridobilo na pomenu, če bi avtor vključil v obravnavo še demografska gibanja v deželah tretjega sveta ter podrobneje osvetlil značilnosti reprodukcije prebivalstva v Jugoslaviji in zlasti Sloveniji. Vendar istočasno lahko tudi zagovarjamo avtorjev koncept: z omenjenimi dodatki bi delo ne pridobilo toliko na tehtnosti spoznanj, kolikor bi izgubilo na jedrnatosti in enotnosti. Vsekakor pa bi ilustracije močno popestrile vsebino.

Delo je odlična osnova za obravnavo ožjih in širših demografskih vprašanj, hkrati pa sili h kritičnemu pretresu nekaterih avtorjevih stališč. Da ne bo nesporazuma: delo ni namenjeno le strokovnjakom, ki se ukvarjajo z demografskimi vprašanji, temveč tudi drugim, tako tudi geografom. Učiteljem geografije po šolah bo še posebno dobrodošel po obsegu sicer skromen tabelarični dodatek, v katerem so poleg zgodovinskega pregleda razvoja prebivalstva podane demografske značilnosti posameznih delov sveta.

Marijan Klemenčič

**Geografski zbornik XXIV**, SAZU, Geografski inštitut Antona Melika, Ljubljana, 1985, 245. strani.

Zadnjo, 24. številko Geografskega zbornika sta uredila akademik prof. dr. I. Gams in dr. D. Meze. Uvodno besedilo I. Gamsa je posvečeno pokojnemu akademiku, prof. dr. S. Ilešiču, dolgoletnemu sodelavcu in upravniku Inštituta Antona Melika ter uredniku Geografskega zbornika.

V Zborniku je natisnjenih sedem razprav. Obravnava problematike Ljubljanskega barja — najobsežnejšega poplavišča v Sloveniji —, ki jo je v 23. številki načel M. Šifrer s študijo Nova dognanja o geomorfološkem razvoju Ljubljanskega barja, je v tej številki posvečenih pet razprav.

M. Kolbecen obravnava hidrografske značilnosti poplav na Ljubljanskem barju (22 str., 1 karta, 5 tabel, 10 slik med besedilom, 1 karta v prilogi). Uvodoma opiše pogostih in izjemno velikih poplav. Kljub dolgotrajnim prizadevanjem se le-ta ni bistveno zmanjšal. Poplave nastopajo povprečno 11-krat na leto, najpogosteje jeseni in pozimi. Največkrat trajajo tri dni, izjemoma pa celo 19 dni. Naravo poplav določa kombinacija hudourniškega površinskega in bolj umirjenega kraškega dotoka na Barje. Poplave so nadalje posledica neznatnega strmca Ljubljanice in barjanske ravnice. Na njihov obseg in trajanje vplivajo tudi dvignjene brežine, ki zadržujejo odtok visokih voda ter talna voda, ki se nabira nad komajda nagnjenimi nepropustnimi plastmi tik pod površjem. Zaradi nezadostnega vzdrževanja stranskih odtočnih jarkov prihaja tudi do ponovnega zamočvirjanja zemljišč.

Razprava F. Lovrenčaka Pedogeografske in vegetacijsko geografske značilnosti poplavnega sveta na Ljubljanskem barju (19 str., 2 tabeli, 5 slik med be-